Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 70. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 25-го МАРТА, 1921. — VOL. XXIX. No. 70. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, MARCH 25, 1921. THREE CENTS

Большевицька нота до уряду Злучених Держав.

ПРЕДКЛАДАЮТЬ НАВЯЗАННЄ ТОРГОВЕЛЬНИХ ЗНОСИН І ПРИРІКАЮТЬ, ЩО НЕ БУДУТЬ МІШАТИСЬ ДО ВНУТРІШНІХ СПРАВ В АМЕРИЦІ.

Американські бизнеси за умовою, але сумніваються, чи адміністрація Гардинга піде за їх голосом.

ВАШИНГТОН, Е. К., 24. марта. — Державний секретар Гюз оголосив сьогодня ноту, яку одержав від совєтської Росії телеграфічною дорогою через большевицького представника, Макса Літвінова, в Ревалі, столиці Естонії.

Нота висана з Москви і має дату 20 марта, 1921.

Підписав ноту М. Каленін, президент всеросійського совєтського комітету, і П. Залуцький, секретар, а також М. Літвінов, яко совєтський агент, що переслав ноту.

В ноті наперед сказано, що російські большевики все мали надію, що прийде до співдїлання між великою американською республикою і совєтською Росією, навіть і тоді, коли американські війська разом з аліянтськими були увійшли на російську територію.

Далі в тій ноті большевики нарікають на бувшого президента Вилсона, котрий, кажуть, без причини напав був на Росію і все ворожо ставився до її совєтської влади. Натомісць большевики сподіваються, що нова адміністрація Злучених Держав кине давню політику Вилсона, а навяже з ними бизнесові зносини, для добра, як кажуть, обох держав.

Потім большевики в ноті прирікають, що вони не мають наміру мішатись до внутрішних справ Америки, та що всеросійський центральний екзекутивний комітет сею нотою складає в сьому напрямі рішучу заяву.

Вкінці нота згадує, що большевики вже зробили кілька ріжних умов з кількома ріжними державами і не хотять остатись відгородженї від Америки, та наостанок предкладають, що вишлють до Вашингтону спеціяльну комісію, яка занялась би відновою торговельних зносин між Росією й Америкою.

В справі сеї ноти не принято ще жадного рішення у Вашингтоні.

Говорять, що уряд Злучених Держав піде за голосом міністра торговлі Гувера, котрий заявив, що Росія не має чим торгувати, та що поки большевики там є при власти, з тим краєм годі торгувати.

Одначе другі знова вказують на те, що американські бизнесмени завидують англійським бизнесменам, що вони, по заключенню торговельної умови із совєтською Росією, мають доступ до Росії і вироблять собі там ринок і концесії, колиж вони стоячи осторонь, стратять такі користи. Є погляди, що ті бизнесмени через свою пресу можуть створити в Америці опінію в користь навязання торговельних зносин з совєтською Росією, одначе проте всетаки є поважні сумніви, чи адміністрація Гардинга схоче загалом мати якінебудь зносини з Росією, поки там не буде парляментарних установ.

СПРАВА ПРИВОЗУ РОСІЙСЬКОГО ЗОЛОТА ДО АМЕРИКИ.

РОСІЙСЬКЕ ЗОЛОТО ПЕРЕТОПЛЕНЕ И ОЗНАЧЕНЕ В ДРУГІЙ ДЕРЖАВІ МОЖЕ БУТИ ДОПУЩЕНЕ ДО АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 24. марта. — Реймонд Т. Бейкер, директор митниці (чекарні, де чеканять золоті й інші манети) Злучених Держав, заявив на запити з приводу вісток, що большевики посилають до Америки 97 тон (около 200.000 фунтів) російського золота, перетопленого та урядово остемпльованого в Швеції, що американське правительство не може відказати приняти його. Він сказав, що згідно з урядовими приписами для митниці вона має приняти золото кождої признаної і признаної Америкою держави, отже обовязана приняти золото, значене шведським правительством.

Одначе російських золотих рублів або російського золота без знаків признаної і признаної Америкою держави, сказав Бейкер, митниця не прийме. Длятого митниця не могла би теж купити золота в російських рублях вартости $50,000.000, яке, як кажуть, мають вже у своїм посіданню американські бизнесмени.

Коли би большевики доставили до Америки 97 тон золота (мала тона має 2.000 фунтів, велика тона 2.240 фунтів), то воно представляло би вартість від 64 до 70 мілїонів долярів.

РІЗНИЧІ КОМПАНІЇ І РОБІТНИКИ ЗАКЛЮЧИЛИ ТИМЧАСОВУ УМОВУ.

ПРЕДСТАВНИКИ 100.000 РОБІТНИКІВ КАЖУТЬ, ЩО СЕ ТІЛЬКИ РОЗЕМ ДЛЯ ПРИГОТОВАННЯ ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 24. марта. — Вчера остаточно дійшло до тимчасової полагоди непорозумінь між великими різничними компаніями і робітниками.

Представники обох сторін будуть на дальшій нараді з міністрами Дейвисом, Гувером і Воллесом.

Обі сторони поробили собі взаїмні уступки і остаточно по триденних дебатах підписали тимчасову умову.

Найважнійші постанови кажуть, що основний 8-годинний день праці остається далі в силі, та що остається надалі зниження заробітної платні на 8 центів від години для робітників, котрі роблять на години, а $12\frac{1}{2}\%$ для тих, що роблять від штуки („піс-ворк"). Умови про надобовязкові години („овертайм") остаються по давньому.

Представники робітників, що підписали сю тимчасову умову, заявили, що се лише розем (завішенне оружя), аби міжтим приготовитись до війни проти скриждження 100.000 робітників, котрі працюють в різничих компаніях в Злучених Державах.

СИЛА БЕЗДРОТНОГО ПРИЛАДУ БУДЕ РЕГУЛЮВАТИ ГОДИННИКИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ., 23-го марта. — Механік інжінїр Т. С. Каспер, разом з Оливером Л. Беджером з Плейнфілд, Н. Дж., власне щойно виготовили годинник, який регулюється кождого дня при помочі сили бездротної радіограми, висланої з Вашингтону для сеї цїли.

Годинник самий накручується, а зрівнується його з часом обсерваторії у Вашингтоні кождого дня в полудне.

Кромі показування часу сей годинник буде порушати і контролювати всяке число других годинників. Апарат годинника є так приладжений, що він вибирає лиш один сигнал, висланий точно в полудне о 12-тій години.

Заповідають, що сей годинник вперве уможливить зрівнанне годинникових вказівок в цілому краю з поправним часом обсерваторії у Вашингтоні при помочі бездротної системи.

СКОК З ВИСОТИ 24,400 СТІП.

ЧЕМПЕН, ІЛЛ., 23. марта. — Офіцир Артур Дж. Гемилтон осягнув світовий рекорд у воздушному зіскоку з літака при помочі парачута (воздушної парасолї). Він злетів парачутом на Чанут Філд з висоти 24,400 стіп.

Летун злетів на землю щасливо і цїло у віддаленю 8 миль від поля, над яким спустився був парачутом.

Офіцир Геррі Веддінгтон був пільотом (керманичем) літака, з якого Гемилтон злетів.

Офіцири Дж. Л. Стром і Г. А. Шавлин опечатали бараграф і ствердили рекорд (осяг), коли літак осів на полі.

МАННА БІБЛІЙНА НЕ Є ВИДУМКОЮ, АЛЕ ДІЙСНОСТЮ ЩЕ Й ТЕПЕР.

ВАШИНГТОН, Д. К., 23. марта. — Американський консуль в Єрусалимі, в Палестині, Оскар С. Гайцер, доносить в урядовому звідомленню до державного департаменту у Вашингтоні, що біблійна манна не є казкою але правдивою, бо і тепер паде манна в Мезопотамії і Курдистанї. Її нарід збирає і продає на торзі.

КАНАДІЙСЬКІ ІНДІЯНИ НЕ ХОЧУТЬ КАНАДІЙСЬКОГО ГОРОЖАНСТВА.

Американські та канадійські індійські начальники відбули дня 22. марта в Бофало конференцію з професором Бейтсом з Корнел Юніверсити, знатоком індійських справ; на тій конференції радили про можливість іміграції канадійських Індіян до Злучених Держав на случай, якби канадійське правительство хотіло перевести в життє свій плян про наданне всім канадійським Індіянам канадійського горожанства. Індіяни волять жити далі племенами, які заховують певну самостійність, як втратити самостійність та дістати горожанство, котре кромі певних прав приносить їм також великі обовязки. Канадійські червоноскірі плянують перенестися до нюйорського стейту. Племя, котре виступило з тим пляном, називається Ірокойси. Воно числить всего кілька тисяч душ.

БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ ВИКЛИКАТИ ЗАРАЗ ЧЕРВОНЕ ПОВСТАННЄ В НІМЕЧЧИНІ.

З Берліна доносять, що підчас повстання в Кронштаді московські большевики завзивали німецьких большевиків, щоби вони зробили безпроволочно якесь повстаннє в Німеччині і в той спосіб вратували надію російських робітників в можливість всесвітної революції. В противнім разі большевицький уряд буде зметений з землі. Большевицький уряд грозив, що, як німецкі большевики не зроблять зараз повстання, то московський уряд перестане давати їм грошеві запомоги. На се мали відповісти провідники німецьких большевиків Цеткін і Давминг, що час на повстаннє в Німеччині тепер крайно невідходячий, бо консервати також ждуть лише на нагоду зробити свою революцію та завалити републику. Тоді Зіновев постарався, що берлїнські большевики скликали конференцію большевиків, котра скинула старих проводирів, а на їх місце віддала власть новим: Штекерови і Гайерови. І тепер большевицький орган „Ді Роте Фане" містить горячі заклики до безпроволочної революції в Німеччині.

МОСКОВСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАВОДИТЬ ПОДАТОК НА СЕЛЯН.

Лондонська газета „Дейлі Геролд" подає донесенне свого московського кореспондента, що московське правительство постановило збирати зі селян як податок частину їх збору. Решту має полишитися селянам з тим, що вони можуть тим торгувати зовсїм свобідно. Значиться, старі большевицькі погляди на торговлю як на щось недозволеного маліб бути закинені.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ДИВЛЯТЬСЯ НА МИР З ПОЛЬЩЕЮ.

З Лондону доносять про одержанне бездротної телеграми з Москви, в котрій большевицький уряд доносить про заключенне договору з Туреччиною, Персією і Бохарою. Межи иншим делеґа підносить значінне договору з Польщею. Большевики кажуть, що угода з Польщею означає перерванне зовнішньої війни та зменшенне внутрішної війни, як що Польща вірно додержить умов угоди і не буде підпомагати жадних рухів проти московського уряду, що організуються на польській території.

МЕКСИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДБИРАЄ ЗЕМЛЮ ГЕНЕРАЛОВИ.

З Мексико доносять, що на основі розпорядження мексиканського президента Обрегона відобрано від генерала Террасаса великі простори землі, що виносять понад 3 мілїони 700 тисяч акрів, та передано цю землю на мексиканську державу. Сю землю надав генералови президент Мексика Діяс, але так як генерал не сповнив услів, під котрим він землю дістав, то земля назад вертає до держави. Генерал Террасас зобовязався, що він буде управляти ту землю і позакладає села і міста. Місто сего він не лише не управляв землі і не закладав сіл та міст, але й ще повів переговори з американськими капіталістами щодо продажі їм сеї концесії.

НОВИЙ ВИБУХ РОЗРУХІВ ПО ІРЛАНДІЇ.

ДАБЛИН, Ірляндія, 23. марта. — Підчас перепалок межи жовнірами та поліцією а повстанцями погибло нині коло 24 особи, а ранено коло 30 осіб. Війско не могло піймати людий, котрих уряд уважає за організаторів нинїшних нападів. Зріст числа нападів за послідні два дни приписують недавно виконаним вироком смерти проти айришських повстанців.

ПОЛЬЩА ГОТУЄТЬСЯ ДО НАЇЗДУ НА ШЛЕСК.

Польща повтаряє аферу з Вільною мимо висліду голосовання.

ЛОНДОН, 23. марта. — Доносять бездротним телеграфом з Берліна, що польські банди, в котрих є правильні війска генерала Галлера, перейшли границю Горішного Шлеску в кількох місцях та проголосили польську републику. Німці утікають з цілого округу.

ЮПЕЛЬН, Шлеск, 23. марта. Польща мала дістати від аліянтів мандат заняти Шлеск на случай якогонебудь німецького заворушення. Англія та Італія вже мали згодитися на таку пропозицію зі сторони Франції. Всі мають знати загально, що польська армія стояла на поготовлю на ґраниці, готова вмашерувати до краю на кожде телефонічне покликанне зі сторони аліянтської плебісцитової комісії.

ХИТРЕ УБІЙСТВО ЗАВЕЛО ЙОГО НА ШИБЕНИЦЮ.

В місті Шікаго засуджено на смерть Карла Вандерера за убитте одного обдертого незнакомого чоловіка. Справа сього убійства дуже цікава, бо зараз по убійстві на Вандерера дивилися не як на убійника, але як на героя. Розказував він, що як він вертав до дому зі своєю жінкою пізною ночию, на них напав на самих сходах його дому якийсь незнакомий чоловік в лахах, почав до них стріляти з револьвера, що він почав відстрілюватися, та що підчас бійки погиб і незнакомий і жінка Вандерера. Через кілька днів Вандерер уходив за героя, аж поліція відкрила, що револьвер, котрого уживав незнакомий, належав до сестріньця Вандерера. Пішли допити, і поліція дізналася, що Вандерер сам позичив той револьвер у свого кревняка. Вандерера арештовано, і він зізнав перед поліцією, що він уложив плян, щоби незнакомий напав буцїмто на нього, аби він міг нібито обороняючися і підчас стріляння убити свою жену, котрої він хотів позбутися. І він дійсно убив не лише жену, але й з нею її ненароджену дитину, та незнакомого. Недавно судили його за убійство жени та ненародженої дитини; на розправі Вандерер відперся, що він зізнав щонебудь на поліції. Мимо того лава присяжних суддів признала його винним, а суддя засудив його на 25 літ тюрми. Стейтові власти зарядили другу розправу за убійство підставленого Вандерером незнакомого. Вандерер боронився божевіллєм. Суд не приняв оборони і засудив Вандерера на кару смерти. Невідомого убитого не розпізнано ще й до нині.

Ляхи убили третього Українця, що вернувся з Америки до Галичини.

ПОЛЬСЬКИЙ ЖАНДАРМ УБИВ ВИСТРІЛОМ З РЕВОЛЬВЕРА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА А. ЧОПА ІЗ ЗУБКОВА, В СОКАЛЬЩИНІ, КОЛИ ВЕРТАВСЯ ІЗ СОКАЛЯ ДОМІВ.

ЛЬВІВ, дня 1. марта. — ЛЯХИ УБИЛИ ЗНОВ ОДНОГО УКРАЇНЦЯ, ЩО ВЕРНУВСЯ З АМЕРИКИ.

БУВ СЕ СЕЛЯНИН А. ЧОП ІЗ ЗУБКОВА, В СОКАЛЬСЬКОМУ ПОВІТІ.

ПОКІЙНИЙ БУВ ОДНИМ З НАЙСВІДОМІЙШИХ УКРАЇНЦІВ В ПОВІТІ; ОСТАВИВ ВДОВУ І СЕМЕРО ДРІБНИХ ДІТИЙ.

Дня 7. лютого с. р. покійний приїхав був до Сокаля за орудками, а пополудни вертався домів. Був се день, коли польські жандарми в Сокальщині зачали облаву за українськими жовнірами, що втікли з польських печер в Тухолї (в німецькій Польщі). По дорозі зловив польський жандарм, комендант постерунку з Торок, і пок. А. Чопа та почав його лаяти і бити револьвером в голову. Коли покійний, котрий був сильним мущиною, став боронитись, жандарм вистрілив до нього два рази, і поцїливши його другий раз в чоло, убив на місці.

Труп покійного відвезено до шпиталя в Сокалї, а убийник Лях ходить собі спокійно неарештований.

Заворушення по Німеччині.

В ДЕКОТРИХ МІСТАХ РУХ МАЄ ХАРАКТЕР КОМУНИСТИЧНИХ ВИСТУПІВ.

БЕРЛИН, 23. марта. — По ріжних містах Німеччини вибухли комуністичні розрухи.

З Гамбурга доносять, що там комуністи заняли ратуш та корабельні варстати фірми Бльом і Фос. В Липську, Дрездені, Родевіц та других містах центральної Німеччини були також розрухи, звернені передовсім проти судових будинків, ратушів, публичних банків та поліційних стацій.

В Липську вибухла бомба в судовім будинку, котра вирвала дах будинку, знищила сіни та побила шиби на два блоки довкруги. Також ратуш в Радевіц знищила бомба, укрита в пивниці. Динамітові вибухи поницили або ушкодили ратуші в містах Авербах, Фрайбург і Дрездені.

Припускають, що розрухи стоять в звязи із зусилями комуністів викликати загальний страйк. Большевицький орган „Ді Роте Фане" від двох днів виразно наклика до повстання.

НА ГАМБУРСЬКИХ ШИПЯРДАХ ЗАВЕДЕНО СОВЕТ.

БЕРЛИН, 23. марта. — Комуністичні робітники заняли мирно але насильно корабельні варстати фірми Бльом і Фос, а по заняттю вивісили червоний прапор та зорганізували в ратуші совет з провідників робітничих юній. Ніхто не пробував їх викидати, і не було там жадного проливу крови.

Німеччина не заплатила рати репараційній комісії.

КОМІСІЯ ВИСЛАЛА ПРОТЕСТ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ПАРИЖ, 23. марта. — Місто сподіваної рати в сумі одного міліярда золотих марок, котрі Німеччина мала заплатити аліянтам нині титулом воєнного відшкодовання, аліянтська репараційна комісія дістала від Німеччини дипльоматичну ноту, в котрій Німеччина говорить, що вона не винна аліянтам гроший, яких вони домагаються, що вона тим самим не могла їх заплатити, але мимо того вона готова говорити з аліянтами про сю справу.

Репараційна комісія у відповідь на ту ноту вислала до Німеччини свою ноту, в котрій вона заявляє, що Німеччина не може навіть сумніватися про свій довг, що Німеччина не сповнила умов мира, що репараційна комісія, не діставши гроший, вицше повідомлене до аліянтських держав про те, що вона не сповнила зобовязань, і порадить їм, що робити.

(В мировім договорі Німеччина зобовязалася заплатити аліянтам 20 міліярдів марок золотом до дня 1. мая сего року, з тим що до того довгу має почислитися на конто Німеччини все добро, котре вона віддала аліянтам давнійше. Недавно Німеччина повідомила аліянтів, що вона їм нічого не винна, бо вона заплатила їм повних 20 міліярдів. На се відповіли аліянти, що Німеччина заплатила всего 8 міліярдів і ще остається винна 12 міліярдів. По довгих торгах репараційна комісія аліянтів предложила Німеччині домагання заплатити 12 міліярдів золотих марок до 1. мая, з чого один міліярд має бути заплачений дня 23. марта).

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ НАПАДАЄ ОСТРО НА АНГЛІЙСЬКУ РОБІТНИЧУ ПАРТІЮ.

ЛОНДОН, 23. марта. — Підчас промови в час одного обіду англійський премієр нападав остро на англійську робітничу партію (Бритиш Лейбор Парті). Він обжаловував партію, що вона хоче розірвати англійську суспільність на куски, і через те вона повинна називатися не робітнича, але соціялістична партія. Він вказував на те, що робітнича партія може легко зрости до більшости в парляменті, а тоді вона буде старатися перевести не реформи, але революційні зміни в англійській суспільности. Тому він взиває всіх, хто противиться засадам соціялізму, згуртуватися разом до поборення робітничої партії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUND ED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Ллойд Джордж про Леніна.

Дня 22. марта с. р. британський премієр Давид Ллойд Джордж виголосив в палаті громад в Лондоні замітну промову з приводу останньої торговельної умови Великої Британії із советською Росією.

Він на вступі сказав, що надії на упадок большевизму в Росії не здійснились, але зміна там приходить. Ленін, казав британський премієр, змінив свої погляди і признав, що советська система є неможливою.

Далі заявив, що умова з Росією є тільки торговельна, одначе вона признає дійсний стан істновання советського уряду в Росії, як се поправді є, бо ніхто не заперечить, що протягом трох літ большевики контролювали велику територію. Ся торговельна умова не є також договором мира, але умовою для полагоди трудностий в Европі та у великій части Азії.

Докоряв Ллойд Джордж большевикам, що торік не згодились на конференцію в Лондоні, яка мала обговорити справи Польщі, балтійських держав і України з великими державами Заходу, коли на сю конференцію кликала їх Анґлія, а Франція теж була згодилась. Длятого тепер Анґлія не робила іншої умови кромі торговельної.

Згадав про значінне Росії в міжнародніх відносинах, вказуючи зокрема, що Велика Британія полягає на Росії а Росія на Великій Британії.

Хотяй кінця большевизму в Росії не видно, казав премієр, але приходить зміна від дикого розбуялого комунізму сперед року або двох, а навіть і сперед кількох місяців. Появилося признанне, яке є дуже замітне для кождого в сьому краю, що беручи людську натуру так як вона є, советська система є неможливостю. Се було і замітне й поучаюче.

Ллойд Джордж завважив, що він не вірить телеґрамам з Гелсінґфорсу і Ревалю про Росію, але тепер приходять бездротні депеші з Москви, котрі переходять большевицьку цензуру, А КОТРІ ПОКАЗУЮТЬ ЯСНУ ЗМІНУ У СТАНОВИЩІ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ ДО КАПІТАЛІСТІВ, ДО ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА, ДО КОМУНІЗМУ, А НАВІТЬ ДО НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ (удержавнення).

ВЛАСНЕ НЕДАВНО, казав Ллойд Джордж, ЛЕНІН ВИГОЛОСИВ ПРОМОВИ, ЯКІ МІГ БИ ВИГОЛОСИТИ І КОЛЬОНІЯЛЬНИЙ МІНІСТЕР (Сміх). ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ДОДАВ, ЩО ЯК БИ ВІН (Ллойд Джордж) ПОВАЖИВСЯ ГОВОРИТИ ТАК ЯК ЛЕНІН, НА КОНҐРЕСІ ТРЕЙД-ЮНІЙ, ТО ЙОМУ НЕ ДАЛИ БИ ДАЛІ ГОВОРИТИ (Сміх). ЗАЯВА ЛЕНІНА, ЩО ТРЕБА ПРИТЯГНУТИ ДО РОСІЇ ЧУЖИХ КАПІТАЛІСТІВ І ДАТИ ІМ ВІДПОВІДНУ НАГОДУ (заробок від капіталу), Є ДУЖЕ ЗАМІТНА. ПРОМОВИ ЛЕНІНА — СЕ ПРОТИВЕНСТВО ПРОМОВАМ І ПРОПАҐАНДІ АНҐЛІЙСЬКОЇ ПАРТІЇ ПРАЦІ (Голосний сміх).

Ленін — продовжав Ллойд Джордж — зачав розуміти, що Росія мусить торгувати. ВІН ГАДАВ, ЩО ВІН МОЖЕ РОНУВАТИ ДЕРЖАВУ ТЕОРІЯМИ КАРЛА МАРКСА, АЛЕ НАТОМІСЦЬ ВІН НАЙШОВ ГОЛОД І НУЖДУ, А ЗЕЛІЗНИЦІ ЗНИЩЕНІ ТАК, ЩО ГОДІ ЇХ НАПРАВИТИ. „ГОДІ ЛАТАТИ ЗЕЛІЗНИЦІ ТЕОРІЯМИ КАРЛА МАРКСА" — додав премієр серед голосного реготу палати громад.

Продовжаючи свою промову, сказав Ллойд Джордж, що оплатиться зробити той досвід з умовою, щоби показати, що се був спосіб крутою стежкою навернути сих злочинців, як один член палати громад їх назвав. Як тільки Москалі зачнуть розуміти, що вони не можуть вести (ронувати) своєї держави інакше як на засадах, на котрих ведеться всі інші держави, вони зачнуть також розуміти, що одинокою дорогою для привернення добробуту в Росії є — зробити конець диким плянам.

Вкінці сказав премієр, що він ніколи не сумнівався, що Ленін і другі російські провідники є спосібні люди, А НАЙЛІПШИМ ДОКАЗОМ, ЩО ВОНИ СПОСІБНІ ЛЮДИ, Є СЕ, ЩО ПОКИДАЮТЬ ВСІ СВОЇ ТЕОРІЇ, А ОДИНОКИМ АПЕЛЕМ, ЯКИМ ВІН МОЖЕ ЗВЕРНУТИСЬ ДО ШАНОВНИХ СОЦІЯЛІСТИЧНИХ ПОСЛІВ В ПАЛАТІ ГРОМАД, — Є СЕ, ЩОБИ ВОНИ ПІШЛИ ТАКОЖ ЗА ЛЕНІНОМ (Оплески і голосний регіт).

Ще, здається, з Леніна і його теорій ніхто собі так не закпив сердечно як ось британський премієр Ллойд Джордж.

Найзамітнійше, що він кпить собі з Леніна і з його теорій власне тоді, коли Ленін витає в Москві торговельну умову, яку з анґлійським урядом підписав большевицький представник Леонід Крассін.

Так кпити собі з Леніна і з його теорій може лише такий союзник, котрий знає дуже добре безсильність Леніна і його теорій в Росії. І не лише безсильність, але програну гру.

Бо заки зачав собі кпити з Леніна Ллойд Джордж і ставити його яко добрий приклад анґлійським соціялістам, то вже доля була собі закпила з Леніна і з його теорій. Він вже зі своїми теоріями був банкрот.

Колись глузували собі з Петлюри, що його правительство у ваґоні на колесах та, що він його, коли треба, муфує. А нині тесаме треба сказати про Леніна і його правительство. Воно ще є в Москві в „червоній армії", а по великій і широкій Росії всі його підстави валяться. Аби ратувати підстави свого правительства, Ленін возить на всі сторони свою „червону армію". Кидає її раз сюди, то знов туди. Усе кудиінде, бо скрізь підстави його правительства валяться. ЗНАЧИТЬ, ЙОГО ПРАВИТЕЛЬСТВО НА ДІЛІ Є У ВАҐОНІ, НА КОЛЕСАХ І ВСЕ В ДОРОЗІ.

Як довго ще Ленін може так возити своє правительство?

А, то залежить від того, як довго колеса витримають.

Але як вісти з Росії доносять, то ті колеса вже теж тріскають і нема їх чим направляти.

Британський премієр Ллойд Джордж дуже добре знає, що останки сили Леніна ще спочивають на зелізниці, і тому він так з притиском підніс справу розсипаних зелізниць в Росії. Його їдкий жарт, що ТЕОРІЯМИ МАРКСА ГОДІ ЛАТАТИ ЗЕЛІЗНИЦІ, се поправді найважнійші слова в його промові. Бо як зелізничі шляхи в Росії попериваються, то вже ані Маркс ані Ленін ані ніхто не поможе. Все тоді рухне і завалиться. Як Ленін не зможе післати війска з Петроґраду до Царицина, то там, на перерваній зелізниці йому й конець.

Він тоді може повторити своїм загорільцям слова Ллойда Джорджа.

Рада Союза Народів про Галичину.

Польща є тільки военним окупантом Галичини. — Справу Галичини повинні рішити держави антанти.

Я вже Вам писав, що Рада Союза (Ліґи) Народів на своїй сесії в Парижі має занятися також справою польського режіму в Галичині.

Се вона зробила на засіданню 23 лютого. Розглянувши справу на основі нот і меморіялів правительства Західно-Української Народньої Республики, а також меморіялів американських Українців, Рада Союза Народів приняла отсе рішення:

„1. Постанови мирового договору про права меншостий у Польщі не можуть бути примінені супроти Галичини, бо **Галичина лежить поза границями Польщі.**

„2. Постанови про виконування мандатів і Контролю Союза Народів над мандатором не можуть бути примінені супроти Галичини, **бо Польща не дістала мандату завести адміністрацію в сім краю.**

„3. Не можна також прикладати до сього випадку приписів гаґської конвенції, бо в часі, коли ся конвенція була заключена, Польща не істнувала як держава.

„4. Польща є тільки **фактичним военним окупантом Галичини,** якої **сувереном є держави антанти** (артикул 91 договору в сен Жермен).

„Тому Рада Союза Народів рішає предложені їй домагання що-до правного становища Галичини і відносин в сім краю відступити Раді Амбасадорів".

Після приняття сього рішення покликано до салі засідань представника Польщі Аскеназе, якого повідомлено про се рішення. Він заявив, що польське правительство предложить ноту з протестом проти сього рішення. На се Рада Союза Народів заявила, що сю ноту долучить до цілого акту і разом відішле до Ради Амбасадорів.

• • •

Як оцінювати се рішення Ради Союза Народів?

Зі становища міжнародного права є воно зовсім правильне.

Найвисша Рада Мирової Конференції як представниця держав антанти **не віддала Галичини Польщі,** тільки рішенням з 25. червня 1919 уповажнила Польщу „вести военні операції аж по Збруч", значить, заняти Галичину своїм війском.

На основі мирового договору в Сен-Жермен Австрія відступила свої суверенні права до Галичини державам антанти (артикул 91 договору).

Польську часть австрійського коронного краю, який носив назву Галичини, антанта віддала Польщі. За те **Української Галичини** антанта доси нікому не віддала, отже вона має суверенні права над Галичиною.

Отже міжнародно-правне положення української Галичини таке, що держави антанти мають над нею суверенні права, а Польща держить її в военній окупації.

На сю военну окупацію Польщі жалувалося правительство Західно-української Народньої Республики перед Союзом Народів.

Якби Галичина була частю Польщі, то Рада Союза Народів могла би була розслідити, чи Польща додержує своїх зобовязань, які взяла на себе договором про права національних меншостий.

Одначе Рада Союза Народів не розглядала справи з сього становища, бо — як вона ствердила — Галичина знаходиться поза границями Польщі.

Якби Польща була дістала мандат управляти Галичиною, Рада Союза Народів могла би була розслідити, чи Польща правильно виконує той мандат.

Одначе сього Рада Союза Народів також не зробила, бо — як вона ствердила — Польща не дістала мандату завести управу в Галичині.

Ствердивши, що Польща є тільки военним окупантом Галичини, натомість суверенні права в Галичині належать державам антанти, Рада Союза Народів рішила відіслати справу Галичини до того, хто має право про се рішати, до суверена Галичина, до держав антанти, яких орґаном є Рада Амбасадорів.

Коли-ж Рада Союза Народів в справі Галичини нічого не рішила, тільки ухвалила відіслати сю справу до Ради Амбасадорів, — то в чім лежить значіння сеї ухвали? В тім, що Рада Союза Народів **ствердила, що Польща є тільки военним окупантом Галичини,** що вона не має до сього українського краю ніяких прав; діло в тім, що Рада Союза Народів **пригадала** державам антанти, що справа Галичини ще не є рішена та що її треба рішати.

Коли зважимо, що в Раді Союза Народів **засідають делеґати держав антанти,** то таке **ствердження** і така **пригадка** мають своє значіння.

• • •

Одначе ясна річ, що від рішення Ради Союзи Народів українському народови в Галичині, який стогне в неволі польських катів, зовсім не полекшає. Що українському народови поможуть теоретичні ствердження, що Польща не має до Галичини права, коли держави антанти позволяють їй панувати в Галичині і винищувати український нарід?

Треба, щоб держави антанти, виконуючи свої суверенні права над Галичиною, **як найшвидше відібрали Галичину зпід польської окупації,** й уможливили населенню Галичини зорґанізувати край в **окрему державу.** Тільки таке полагодження справи принесе українському населенню визволення зпід польської неволі.

Доки-ж український нарід в Галичині стогнати-ме в польській неволі, доти вина за всі ті страшні злочини, яких щодня і що години допускається Польща над українським народом, паде на держави антанти, які, маючи суверенні права над Галичиною, позволяють Польщі на ті злочини.

Відень 1. марта 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

ПО УКРАЇНІ.

ПРО НАСТРОЇ І ПОБУТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.

Два повстанці, які прибули недавно з України до Тарнова, передали слідуючі інформації про настрої і побут українського народу під большевицькою окупацією.

Торкаючись економічного життя України виявилось, що завдяки всяким розпорядженням і заборонам приватної торговлі, Украіна економічно страшно підупала. Обмін села з містом — перерваний, бо весь крам, який везеться з міста в село і навпаки, конфіскується большевиками. Сим вони викликають велике обурення, тим більш, що большевики не орґанізували ніякого апарату, який би посередничив в товарообміні. Наказів про те, щоби припинити приватну торговлю, немає, а коли народ збереться на базар, їх оточує війско і починається грабіж, й забірають усе що хто має. Були випадки, що розстрілювано жінок, які торгували сіллю, фасолею і т. д. Се мало бути для відстрашення спекулянтів, але фактично, се зміцнює лише спекуляцію, бо той, що колись заробляв на возі, заробляє тепер вдвоє більше на мішку.

Жиди, як торговий нарід, незвичайно ворожо настроєні проти комуни і беруть навіть участь у активній боротьбі. Наприклад, в Александрівській українській повстанчій дивізії, яка числила до 13 тисяч, мала 4 тисячі Жидів-повстанців.

Село в даний момент живе само для себе. Радянською політикою не цікавиться, а коли приходиться запитати селянина, чого він хоче, завжди каже: ми ждем Петлюру. Большевики вживають заходи, щоби розколоти село і орґанізувати Комітети незаможних селян, але до цього часу їм не вдалося це зробити. В селі орґанізована своя власна влада. У волосних Ісполкомах бувають більш заможні селяне, до котрих по старій привичці, мають більше довіря. В Чигиринському повіті до сього часу немає радянської влади. Там орґанізована власна влада зі старостами і отаманами міліцій, які мають у свойому розпорядженні узброєнних людей. Совітських гроший там не приймають, ходять лише українські, керенки та царські гроші.

Повстанці погромів не роблять, так що останніми часами Жиди стали відноситись з великою симпатією до повстанців, або як вони самі називають — до Українців. Зараз на Вкраїні існує два засоби боротьби: повстання, яке має більш місцевий характер, не має певних плянів і вибухає стихійно, і партізанщина, яка має характер реґулярної боротьби з оперативними штабами, якими керують вищі офіцери. Раніш повстанці оперували кожен з окрема — тепер більшість повстанчих відділів прийшли до порозуміння для ведення спільної акції. Большевики вживають всіх заходів, щоби побороти повстанців, але вони не мають змоги їх побороти супроти прихильного відношення населення до партизан. Партизани так гарно орґанізовані, що їх відразу можна буде втілити у реґулярне війско. Зброя у них гарна, одіж власна, або знята з розброєних большевиків. Обози мають власні, так що селян не обтяжають підвозною повинністю. Останній декрет Раковського, у якому він наказує палити села, викликав більше обурення чим страху, а повстання стало навіть збільшатися.

В даний момент завдяки мирним переговорам з Польщею, більшість большевицьких війск кинуті в тили для боротьби з партизанами й всякого рода повстаннями, а тому боротьба з нерівними силами незвичайно гяжка. Червоноармейці у своїй масі проти комуни і проти Жидів. Вони страшно погано одягнені, лише партійні комуністи упривільоване становище займають.

Робітництво то все проти большевиків. Абсолютно все населення настроене ворожо проти большевиків. На кого-ж вони спіраються? — питаєте. На се дають відповідь мужики, які кажуть: „Росія тримається на жидівських умах, китайських і російських солдатах".

Інтернаціональні полки, чрезвичайки, комуністичні орґанізації, ось головна підпора совітської власти.

Селянство всю надію покладає на сю весну, тому що літом боротьба з большевиками дуже легка, бо тоді можна скриватися по лісах. Вони надіються, що тоді буде йти Петлюра, і вони всіми силами будуть старатися допомогти йому в запіллю. Коли большевики беруть тепер розверстку, а селяне немають змоги ухилитися від неї, тоді кажуть: „Беріть, беріть, на весну порахуємося".

В більшости місць України, розверстка не виконана, тому що селяне відмовляються давати. До мобілізації не пішли, декрети і розпорядження влади не виконуються ні селянами ні селянською владою. Селянських зїздів большевики не скликають, а навіть комуністичний київський ґуберніяльний зїзд не відбувся через те, що проводарі російської орієнтації мали на ньому меншість.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКОВ ПІД ПОЛЬСЬКИМ ПАНОВАННЄМ.

ПОСТАНОВА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ У ВАРШАВІ ДНЯ 9. ЧЕРВНЯ 1920 Р.

В справі релігії:

1) Українській Православній Церкві в межах Річі Посполитої Польської забезпечується повна свобода.

2) Українська Церква повинна бути звільнена від московських русіфікаційних впливів, а також від утисків і залежности місцевої адміністрації.

3) Церковне життя української людности має бути реґульоване церковними громадами, духовенством і парахвіянами.

4) На всій території з людністю українською ставиться епіскопа Українця на катедру в Холмі.

5) Дається можливість діяльности церковним братствам на загальних засадах товариств.

6) В цілях забезпечення Української Православної Церкви належно вихованим духовенством закладається в Холмі, або в Володимирі Волинськім Духовна Семінарія.

7) Постримується і забороняється переверненя православних і бувших уніятських церків на костьоли римо-католицького обряду. Спірні справи, що до посідання властности і маєтків православних церків мають бути розвязувані вищою державною владою по котрій повинно бути забезпечене відповідне представництво української людности.

8) Церковні ключі і маєтки повертаються парахвіянам.

9) Провадження метрик народження, шлюбів і смерти робиться на укр. мові.

10) Людности греко-уніятського іcповідання дозволяється орґанізуватись в парахвії з підданням її юрисдикції духовній греко-уніятського митрополіта.

ВНЕСКИ ЗЇЗДУ ГРОМАДСЬКИХ ДІЯЧІВ ЗАХІДНЬОЇ ЧАСТИНИ ВОЛИНІ З ДНЯ 12 І 13 ГРУДНЯ 1920 РОКУ В МІСТІ ЛУЦЬКУ.

Вважаючи, що Православна Церква на Волині яка з давніх часів була підпорою української народности, потім, однако, стала чинником русіфікації і заряддям до збільшення польсько-українського антаґонізму, — зїзд звертається до публічної опінії всеї людности православної тих земель, які входять в склад Річі Посполитої Польської, аби безпроволочно були вжиті заходи до цілковитого адміністраційного реліґійного розриву з імперіялістичною Москвою і встановлення замісць того в Річі Посполитій Польській Митрополії, незалежної від Москви.

Заким се наступить, зїзд вимагає від Уряду Річі Посполитої Польської роспорядження, забороняючого русіфікаційну діяльність Волинському Православному Духовенству, рівно як в области шкільній, так і церковній; при чому в школах всілякого типу виклади релігії не повинні бути заборонені. Не може мати місця провадження в російській мові, яко не місцевій, церковно-урядових книг і видавання на тій же підставі документів (метрик, шлюбних свідоцтв і т. д.).

Рівно з тим зїзд домагається, щоби була можливою діяльність Церковних Братств на загальних для товариства засадах.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Е. КОЛОМБІНО.

ТРИ МІСЯЦІ В БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ РОСІЇ.

(Далі).

Як живе робітник в Росії.

Вистарчить лише оком кинути на убраннє та обувя мешканців Петрограду, щоби вони вам дали з острахом пізнати ту страшну нужду, котру зносить сей геройський, спокійний народ. Умови запровіянтовання не менче не общюючі. Вони такі самі зрештою, як по всій Росії. Щодо розділу поживи, то все населеннє Росії поділене на чотири катеґорії (кляси). Основою поживи являється хліб, зроблений з мішанини жита, соломи і води, дальше дуже рідка затирка з муки просяної та бобової, та деколи з крихітки зогнилого мяса та зіпсутої риби. Робітники, котрих всято до спеціяльної промислової служби, мають троха ліпші порції. Ось вам офіціяльні дані про ті чотири катеґорії.

Перша катеґорія: До неї належуть всі особи понад 16 літ життя, без огляду чи вони роблять чи ні. Люди се катеґорії дістають: 160 ґрамів (на кільоґрам іде 1000 ґрамів) хліба на день; 420 ґрамів цукру на місяць; 420 ґрамів соли на місяць. Їм дозволено купувати 100 циґареток на місяць по високих урядових цінах. Кождого дня вони дістають миску юшки або затирки.

Друга катеґорія: До неї належуть тяжко працюючі робітники, спеціялісти, і т. п. Вони дістають по 315 ґрамів хліба на день; 420 ґрамів цукру на місяць; 420 ґрамів соли на місяць. Їм дозваляється купувати по високих правительственних цінах 100 до 200 циґареток на місяць. Вони дістають денно даром затирку та один обід що складається з юшки, мяса або риби, як її можна дістати.

Трета катеґорія: До неї належуть робітники, працюючі по шість годин денно. Вони мають право до 210 ґрамів хліба денно, до 315 ґрамів цукру на місяць; до 315 ґрамів соли на місяць. Вони можуть купити собі по високих правительственних цінах 75 папіросів на місяць. Вони дістають даром один обід, як в другій катеґорії.

Четверта катеґорія: Тут належуть всі, що працюють менче, як шість годин на день. Вони мають право до 105 ґрамів хліба на день, до 220 ґрамів цукру на місяць, до 220 ґрамів соли на місяць. Їм вільно докупити собі 75 папіросів на місяць. Вони дістають один обід на день даром, як трета і друга катеґорія.

Женщини, котрі заняті при домашній господарці і дбають що найменче за двоє дітий низче 14 літ, є також управнені до додатків четвертої катеґорії. Всю сю їду достарчає уряд, але не достарчає її в скількости, потрібній на прожиток. Люди купують ще кромі сего їду від потайних торговців, за гроші, які вони потрафлять роздобути з продажі майна, яке їм лишилося в давних часів, дуже часто за хатну обстанову та одіж. Ціни, яких домагаються спеку-

лянти та безправні продавці, просто застрашаючі. Я маю кілька чисел: дерево до опалу 15,000 рублів за пуд (пуд — 40 російських рублів або 36 американських); молоко по 300 рублів за маленьку флящину; масло по 3500 рублів за фунт; мясо по 1000 рублів за фунт; сукно по 10.000 рублів за ярд; чорний хліб по 300 рублів за фунт; старі картофлі по 200 рублів за фунт.

Не могли знести приватної торговлі.

Приватна торговля заборонена, але її толерується. Час від часу поліція робить напади на торговицю, але торговля починається знов на другий день. Довгі ряди тих продавців, звичайно жінок, можна усе найти в певних частях мсіта. Одна буде мати тра малі кусочки цукру, друга кусочок мяса, або риби, або масла. Вони носять ті річи цілий день божий в своїх брудних порепаних руках. Другі мають кухонне начиння, убрання старе і зле направлене жіноче обувя. Се все цікавий, але прикноблюючий вид. Сі люди се останки старої системи, що ще бореться за життє, що ще пробує заховатися перед новою ерою, як струс, що ховає свою голову в пісок перед небеспекою.

Богато жінок волочиться по широких і колись красних вулицях щоби поробити закупи. Там можна продати всяку стару річ. Декотрі жінки обуті, а другі босі. Одна носить на собі мужеський плащ, друга колись модну загортку. Я бачив на вулиці жінки, убрані в купелеві строї, котрі колись в щасливійші дні носили в добре відомих морських купелевих місцевостях.

Тут і там ще можна стрінути людину, убрану з певною елеганцією, але то вже рідко. Се останки старої буржуазії або слуги правительства, котрі мають добрі посади в новім уряді.

Нарід вірить в поворот старого уряду.

Є в обігу велика маса гроший, але їх вартість вагається страшенно. Паперові гроші, видані ще царем та Керенським та першою думою, ще є в обігу і варта вони більше як гроші, друковані большевиками.

В різкім противенстві до сеї усеї нужди находяться великі публичні памятники, церкви, музеї, та подібні інституції, котрих зовсім ніщо не нарушено. Я відвідав кілька великих церков, наповнених безцінними скарбами, золотим, каміннем, та предметами штуки. Ані цеголки ніхто не рушив. Церков ніхто не стереже, вони все отворені для народа і находяться під охороною революційного уряду. Глибокого релігійного чувства простих людий ніхто не ображає.

Кілька публичних урядів ще дальше обходиться зі своїми старими бюрократами, бо нема кому заняти їх місця. Були поголоски, що сі люди постійно ведуть саботаж (страйкують). З другої сторони, уряд установив тисячі нових урядників, по части в тій цили, аби дати роботу безробітним. Один міський уряд міста Петрограду наймає 40,000 урядників.

(Далі буде).

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

XIII.

Чи в Росії і на Вкраїні є комунізм?

В Росії і на Вкраїні — в т. зв. „радянських републиках" — править партія комуністів. Як уже було сказано, завела вона там комунізм в копальнях, фабриках, зелізницях, банках — взагалі по більших містах і в великім промислі. Натомість **не завела вона цілком комунізму на селах і по малих місточках — в рільництві та дрібнім ремеслі.** Що то значить? — Се значить, що більше як 90% (девятьдесять частий) всего населення Росії і України признає приватну власність і веде приватну господарку. Що більше: самі комуністи погодились з тим станом річий і навіть уже не напирають на селян, аби ті заводили по селах комуну (спільність у власности).

Зразу пробували большевики накинути комунізм і селам, але селяне не приймили сего. Всі накази остали на папері. Тоді большевики рішили показати мужикам, що то є комунізм та чим він ліпший від індівідуальної (особистої) господарки. В тій цили большевицьке правительство стало 1918 року орґанізувати цілком свіжі комуністичні громади, зложені не з хлопів, але головно з міського пролетаріяту. Таких рільничих комун зорґанізовано около 600. Правительство дало їм землю, фільварки, машини, насіннє, будинки шкільні, клюбові, спільні їдальні і т. д. Зразу міський пролетаріят — головно Жиди — поплив радо до тих „комун", бо в містах не було що їсти, а на селі надіялись вони проживитись. І що з того вийшло? — **До року з тих 600 комун остало всего кілька,** і то такі, що лише компромітували комунізм. Замість іти за ідеалом, сих кілька оставших „комун" замінились в звичайні спілки шкіролупів, що, користаючи з голоду по містах, перепачковували там поза плечима уряду живність, дерли величезні ціни за те, робили на тім маєток і ділились зиском в чисто-капіталістичний спосіб. Решта тих комун — близько 600 — не перестояла навіть року. Всі вони розлізлись, бо члени їх спустились на поміч правительства, зглядались оден на другого, не дбали за спільне, сварились, а то й розкрадали спільне майно. І не помагала все свіжа поміч правительства. Комуни розлізлись і правительство застановило ту акцію, а зачало нову, знов иншу, аби таки переконати на силу хлопів, що комуна ліпша.

Ото на селах — мимо того, що селяне забрали і поділили між себе панську землю — не було повної рівности: одні мали більше землі, другі менче. Комуністи стали тоді орґанізувати з тих біднійших т. зв. „комітети бідноти" по селах, а то під тим кличом, щоби всю землю богатших селян (яких називано „куркулями" або „кулаками") забрати на спільну власність. Зразу акція — здавалось — пішла! „Комітети бідноти" росли як гриби по дощі, на селах зачалась боротьба, нераз навіть крівава, між заможнійшими а біднійшими. Але на чім скінчилось? — На тім, що „біднота" переперла по селах то, що богатші хлопи відступили їй трохи землі — значить: землю переділено на ново між всіма, меньше-більше на рівно! А тоді „біднота" перестала бути „біднотою" та стала рівна з „куркулями". Результат був той, що „комітети бідноти" самі розвязались та всі селяне — тепер уже рівні — станули одним муром проти комуни. Бо всі вже мали менче-більше рівно землі і жаден з них не хотів вже спільности землі, але кождий хоче мати свою землю для себе. — По тій невдачі комуністи махнули вже цілком рукою на „впертого мужика" та не пробують уже заводити на селах комунізму. Навпаки! на осьмім зїзді комуністів **Ленін сказав, що життє показало, що повного комунізму в Росії завести ще не можна,** бо мужики ще за темний і за „самолюбний" елемент — і тому треба погодитись з тим, що комунізм може бути тепер лише в великім промислі, а не в рільництві.

Що то значить? — Се значить, що **російські большевики зрезиґнували по правді з комунізму, а станули в практиці на тім посереднім (компромісовім) становищи, на якім стоять всі соціялісти західної Европи.** Се значить, що властиво вони **самі зреклися своеї засади і нічим вже не ріжняться від инших соціялістів.** Ріжниця є хиба та, що ті инші (европейські) соціялісти є культурні та показались розумними, а російські є некультурні і, як тепер показуесь, робили дурні помилки, за котрі сотки тисяч людий заплатили життєм, а Росія господарською руїною. Бо хиба тільки цілком обмежений чоловік не бачить того, що т. зв. большевицький „комунізм" зруйнував без потреби Росію і Україну. А саме фабрики і копальні продукують тепер там дуже мало, нераз лише третину чи четвертину давного — а то з тої причини, що фабричні „совети", які управляють ними, роблять все — як то завсігди в громадській господарці буває — як за напасть, от, аби фабрика цілком не станула. Через се продукція страшно впала. В Росії і так своя фабрична продукція далеко не покривала запотребовання. Треба було все ще привозити товари з чужини. Можна собі подумати, який тепер є брак всего в Росії, коли від чотирох літ нема довозу до Росії, а своя продукція впала на третину або четвертину давної. Через те така там дорожнеча!

Але і рільнича продукція впала на третину давної. А то з сих причин: По перше селяне не мають ніякого інтересу продукувати більше, ніж їм самим треба на їх життє. Комуністи скасували свобідну торговлю. Продавати чи купувати щонебудь має право лише держава, то є лише большевицький уряд. Що селяне випродукують більше, ніж їм самим треба, се зареквіровує уряд, висилаючи на села зоружені експедиції „червоноґвардійців". За зареквіроване збіже уряд платить дуже лихо паперовим грошем, який не має жадної вартости; а часом зовсім не платить (тоді ті гроші пропадають в комісарських кишенях). Поза тим селянин не має можности продати щонебудь. Через те селяне перестали продукувати більше, ніж се їм треба на власний прожиток — бо хлоп не бачить ніякого інтересу в тім, щоби працювати на большевиків чи на міста. По друге, селяне не мають вже плугів, борон, кіс, серпів тощо, бо старе начиннє псується, а нового через кілька літ нема де і як купити. Все те до купи спричинило господарський упадок Росії і України. Є се наслідки того, коли фантастичну систему, видуману недовченими і в господарстві непрактичними інтеліґентами, хочеться на силу накинути краеви.

Очевидно, що така система не може довго вдержатись, але мусить сама себе підкосити. Большевики часом кажуть, що причиною всіх недомогань їх системи в Росії є те, що решта світа, то є т. зв. буржуазні держави, замкнули довіз фабрикатів до Росії. Через те — кажуть вони — Росія бідує. Що та т. зв. „бльокада" Росії иншими державами, річ рівно дурна як злобна, се правда. Але з другого боку уявім собі, щоби то було, якби нараз всі держави дозволили висилку своїх виробів до Росії. По перше: чим заплатила би Росія за ті товари? Паперовими рублями чи рештками царських клейнодів? — Паперових рублів, тих, що виходять з неспочиваючих ніколи „советських" друкарень, ніхто не прийме, бо їх така маса, що вони нічого не варта. Царських клейнодів також люде не хочуть приняти, бо ануж! за рік-два чи пять настане знов якийсь цар у Росії та зачне правувати за ті клейноди тих, хто їх приймав замість гроший! — А по друге: якби навіть було можливе, аби Росія мала чим заплатити за чужі товари, **то довіз тих товарів се була би якраз смерть для всіх „советських" фабрик,** отже для остатків комунізму. Сі фабрики продукують тепер мало, а однак кошта їх більші, чим давнійше були. А се тому, бо громадська господарка все є дорога. Очевидно, що якби прийшли товари зза границі, то були би танші і ліпші, як ті, що з тих „советських" фабрик. А се забило би ті фабрики — значить: забило би російський промисл до решти.

Приклад Росії показує, що **комунізм в рільничім, а до того некультурнім краю, річ неможлива до переведення.** Вправді — можна його завести там силою та вдержати силою через якийсь час. Але ані не буде се трівке ані не вийде на добро народови — та мусить вкінци завалитись. Рільничий край тому не може бути комуністичним, бо **кождий селянин є індівідуаліст, то є, хоче бути самостійним в своїм господарстві.** А некультурний край не може бути комуністичним тому, бо **до доброї спільної господарки треба чимало інтеліґентних сил** (інжинірів, аґрономів, фінансістів), **треба дуже інтеліґентних робочих сил та треба великої чесности і ідеалізму всіх людий до купи.** А того всего в Росії як-раз нема: нарід темний, інтеліґенції замало, а до того вона скорумпована царатом а опісля революцією — хабарницька, самолюбна та злодійкувата. З такими людьми комунізму не заведе.

То, чого доконали Ленін та Троцький, є безперечно доказом, що ті люде мають неабияку енерґію. Се доказує також, що вони мають великий державний талант. Вони ведуть велику державу, зорґанізували міліонову армію, зібрали назад майже цілу царську Росію до купи, наробили аліянтам клопотів в передній Азії, Індії і т. д. Все те показує, що з них є неабиякі політичні грачі. **Алеж то не є комунізм!** Якраз навпаки! Се є централізм, імперіялізм, мілітаризм, се є хитра дипльоматична гра — а не комунізм! **Се є то все, що було сутию царизму,** в чім царі також були мистці. Іван Грозний з Малютою Скурлатовим та своїми „опричниками" або Петро Великий з Меншіковим та своїми ґренадирами — дуже подібні до Леніна з Троцким та їх „красноґвардейцами". І тоді і тепер те саме: з одного боку дві-три одиниці кольосальної енерґії, відваги, сили волі та безпощадности, оперті на малу, але дібрану, вірну і добре платну оружну силу — а з другого баку величезні, але інертні, нерухаві, розсипані на безмежних просторах та темні маси мужиків. Іван Грозний та Петро Великий робили божевільні експерименти (досвіди, проби) на народі, а головно на свідомійших його клясах — боярстві і дворянстві; післали десятки тисяч інтеліґентнійших Москалів на смерть, а хлопською масою правили, мало зачіпаючи її. Чи не то саме роблять Ленін і Троцкий? Інтеліґентні (справді інтеліґентні!) сили вони розігнали або вимордували, оперлись на „червону ґвардію" та поганяють міліонами російських мужиків: ведуть війни, загортають землі, є найбільшими „собирателями русских земель", найбільшими імперіялістами. **Але се не є комунізм!** Се є лише нова форма давного московського царизму. Долина остала та сама, лиш на вершку замість царського орла повіває полиняний та кровю заплямлений червоний стяг.

(Дальше буде).

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ПОПИСОВИЙ ВЕЧЕР

п. МИХАЙЛА ЗАЗУЛЯКА

славного українського барітона відбудеся

В НЕДІЛЮ, 27. МАРТА 1921 Р.

в церковній гали на розі улиць Сусекс і Ґрін

при ласкавій співучасти Вп. п. Емілії Корнат, сопранки і п. Kurt Dieterle, скрипака і місцевого Укр. Хору під управою п. П. Шавінського. 70-71

Початок о год. 7.30 вечером.

Вступ 50 цнт.

SCRANTON, PA.

Заходом укр. співацького товариства **„Боян"** в Скрентон, Па., відограється **„БЛУДНИЙ СИН" в суботу, дня 26. марця в У. М. С. А. гали.** Початок о 7-ій годині вечером. Вступ 75 і 50 цнт.; для дітей 25 цнт. Проситься всіх Українців о участь. 69-70

ALLENTOWN, PA.

Заходом **Українського Хору і шкільних дітей** устроюється **драматично-співацький декляматорський ВЕЧЕРОК,** в память 60-літної річниці смерти поета Тараса Шевченка **в суботу, дня 26. марта 1921 року** в Українській галі, 803 Front St., Allentown, Pa. Початок о 7. годині вечером. Вступ: дорослі 50 і 35 цнт., діти 10 цнт. Дірiґент: п. Гр. Пипюк. 69-70

HAMTRAMCK, MICH.

Шкільні діти відограють **в неділю, 27-го марця 1921** в Українській Хаті, під ч. 2240 Ґрейлінг ул., Гемтремк, Миш., **„ДОБРІ ДІТИ"**, комедія в 3-ох діях П. Клима. Упр. Д. А. Запрошуєтся усіх громадян на це преґарне і веселе представлення.

70 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Українське Робітниче Товариство **„Поморяни"** уряджує **в неділю, 27-го марта 1921** представлення **НАЙМИЧКА,** драма в 5. діях, І. Тобілевича, в Українськім Народнім Домі, 217 Іст 6-та улиця, Ню Йорк. Початок о год. 6-ій вечер. Вступ 75 цнт. Музика власна. — КОМІТЕТ. 70-71

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

МІСІЯ В DETROIT, MICH.

На днях 28, 29 і 30 марця 1921 р., т. е. **в понеділок, второк** і **середу** вечерами між годиною семою а девятою **при церкві св. Івана Хрестителя на Кліперт Евеню в Дітройт, Миш.,** відбудеся **ДУХОВНА МІСІЯ** для Русинів-Українців греко-католиків при співучасти доокольичного і подальшого священства.

Порядок місії як слідує:

ПОНЕДІЛОК: Година 7.30 вечером: Молебен до Ісуса Христа, І-ша наука місійна, Благословеніе Найсвят. Дарами.

ВТОРОК: Година 7.30 вечером: Молебен до Преч. Діви Марії, ІІ-га наука місійна і Благословеніе Найсвят. Дарами.

СЕРЕДА: Година 7.30 вечером: Акафист до Ісуса Христа, ІІІ-та наука місійна, посвяченне Хреста місійного і сповідь.

Упрашаеся всіх Русинів-Українців з Дітройт, Гемтремк і околиці, що почувають себе греко-католиками, щоби як найчисленнійше збиралися в святини в висше означеним речинци на духовні науки і користали з нагоди, яка їм легким способом надаряється в часі Великодного посту, щоби приготовити свої серця до св. Великодної Сповіди, яка особливо в Дітройт неодній души християнській „малаби стати" одиноким спасительним ліком на її біль, смуток і хороту душевну.

69-71 **Комітет церковний.**

ПИШІТЬ ПО НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК НА АДРЕСУ:

"SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

МУСКІҐОН ГАЙТС, МИШ. Товариство Просвіта, від. 131, відбуде свої збори в неділю, 27. с. м., о годині 1-шій сполудня в тімсамім льокалі, де передше. Проситься всіх членів прийти, бо мається рішати виданнє календаря на 1922 рік для членів У. Н. Союза, а також богато других справ, котрі доторкають сього товариства.— Д. Дрозд.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.—

Анастазія Пікель, з села Ятвяги, повіт Бібрка, пошукує своєї краянки **ТЕКЛИ КЕҐНЕБИЦЬКОЇ,** по мужу Гасяк, з села Девятники, повіт Бібрка. Маю до неї дуже важну справу. Хтоби знав про ню, або вона сама, прошу ласкаво зголоситись до: ANASTAZYA PIKIEL, 2472 Goodson St., Detroit, Mich. 69-71

КОТРА ГРОМАДА ПОТРЕБУЄ УЧИТЕЛЯ?

З Галичини приїхав укінчений гімназист рогатинської української гімназії, котрий прийме заняте в українській громаді в котрійнебудь український вечірній або денній школі в Злучених Державах. Також міг би прияти інше відповідне заняте. Зголошення просимо посилати на адресу „Свободи". 1-3

ПЕКЛО В ХАТІ!

З ЖИТТЯ НАРОДА В ОДНІЙ ДІЇ.

ЦІНА 15 ЦЕНТІВ

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

SVOBODA, 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.